

Lars Olsen Rekdal (1683 – 1714) sin skjebne og endelikt.

Ole Hannibalsen Rekdal sin sønn Lars er 18 år gammel ved FT-1701. I bygdeboka står følgende: ”*Han står på Marineregimentslista 1700, med oppgitt alder da 18 år. Truleg er han omkomen som militær, for han er ikkje nevnt som arving i skiftet etter mora i 1726.*” Det var en rimelig antagelse at Lars døde som soldat, men som det fremgår av tingprotokollene som er gjengitt her så var det rette svaret – om mulig – nesten enda verre.

Utskrift av tingprotokoller fra Sunds otting i 1714 og i 1715.

Romsdal sorenskriveri, 1A 08, 1714-1721, sidene [13a - 14b](#) og [39b - 40b](#)

1) Sidene 13a-14b

Ao 1714 d 13 Novemb. Vaare vi efterschrefne efter Kongl: Majsts Fougetz Sr Børge Eeghs schriftlige begier dat. 10de Nbr(?)¹ Paa fougdens veigne hans tiener Jon Aagesen, lensmand Jon Gilsteen med 8te ædsvorne Laugrættismænd Neml: Rasmus Christoffersen Smoge, Ingebrigt Halvorsen Røset, Iver Olsen Horemb, Herman Andersen ibm, Olle Arnesen Solem, Olle Jetmundsen Smoge, Olle Jonsen Rachnes og Christoffer Hansen Smoge, - forsamlede paa den gaard Røe udi Sunds otting beliggende, for at undersøge hvad beskaffenhed det hafde med den dreng Lars Olsen Ræchdahl som Tienede Iver Rasmussen paa dito gaard Røe og skal være bortkommendt – Hvordan fornefte Iver Rasmussen blef tilspurt huor² gl. hannes dreng vaar, svarede 30 aar, hvor lenge hand var i hans tieneste, svarede omtrent et halft aar, hvorledis hand udi samme sin tieneste schichede og forholt sig, der til gav for svar, at hand iche vaar som et andet Christent mennische der ville øfve sig udi guds ord, og mens hand bad ham gaa til sin gierning og arbeid, gjorde hand tvert imod og det hand selv løftede gaf ham u=hellige ord og gjorde ham fortræd, vaar ei heller til Nadeverds Sachrament innendees hand vaar i hans tieneste for medelst drengens fader Olle Rechdal hafde forsømt at forskaffe ham skifteseddel fra det sted Sougnepræsten huorfra hand vaar kommen, og at drengen differmedelst skald hafve sagt, at hans fader Siunes³ nu at have haft stor skam av hannem før, men snu skal hand faa større Sorij, dernest sagde manden Iver Røe at drengen hafde ligget udi et løsaktiglefnet med en tøs som gich om bøgden at tigge, derforuden hafde haft u=naturlig omgiengelse med en Koe, som i denne høst for varhet passerede. Blev videre tilspurt huorledis hand stiltes ved samme dreng, svarede, at nu paa fredag førstkommende som er d. 16 Novembr. 5 ugger siden, da drengen og hans tieneste Pige Elli Knudsdatter skulle drage til qværnen i frænen at malle Kiørede drengen et læs melder til Søen Kom derefter op til gaarden, bad hosbonden ham atter legge i tønne og i sech paa slæden og Kiøre til søes, derefter gich hosbonden i stuen for at skaffe dem kost paa veyen, og sagde til drengen hand skulde komme etter og hielpe dem at skibe udi baaden og at drengen iche skulle kiøre til søes med læsset.

Da hosbonden kom udi gaarden igien, stod hesten og slæden paa gaarden og kornet derhos. Sagde saa at spørge sit folch huor Drengen var dertil en liden dreng paa samme gaard nafnlig Gudmund Andersen 9 aar gl. Svarede, at Lars Olsen gikk op efter veyen til Smogge, derpaa hosbonden sagde, ja hand gjør nu som hand Pleyer at gjøre, dette vaar om morgenen strax efter sollen vaar oppe, den dag sagde manden iche at leede noegen stedz efter drengen, Løfverdagen derefter sagde hand sig dog til kirken og der at hafve spurt om nogen hafde seet Drengen eller hafde mist nogen baad av landet, men ingen viste nogen tidende om hannem, ei heller huor hand vaar. Søndagen derefter drog manden til tinge, og udsende same tid 2de tøsser neml. Elli Knudsdatter og Jertrud Rasmusdatter, at leede efter drengen, som ledte til mod aftenen men fant Inted, da manden kommer til tinge om Mandagen siger hand at have aabenberet Drengens bortkomst for fougden som befallede ham strax at medtage de nest omkring boende naboer og at leede efter drengen, Onsdagen derefter sagde manden at tage 2de sine grander Anders Andersen Røe og Olle Arnesen Solem med sig og søgte efter hannem fra durmaals tider til Imod aftenen baade ved søen og oppe i marken men fant inted. Dette vaar manden Iver Røes bekiendelse.

Derefter blev fremkaldet Elli Knudsdatter mandens tienestepige, og efter at Eedens forklaring for hende var oplæst og derpaa hafde aflagt sin Eed vant saaledis, at der kom bort et Kridhuus⁴ med nogle Penge udi, sagde huusbonden til Drengen at hand skulle flye sig det igien, drengen svarede hand iche hafde det, husbonden begierede hand da ichun ville flye ham Kriidhuset igien, drengen sagde sig iche at have det, hosbonden bad drengen leede udi sine klæder, og troede at drengen hafde det, tog saa husbunden fat Paa drengen og ledde ham udi Sengeboden, vaar det noget lidet, kom saa med hinanden tilbage, sagde drengen, husbonden lod mig slippe ieg har det iche, og at drengen stødte sig udi ansigted i det hand gich ud av Sengeboden saa det noget bløde. Videre efter tilspørsel sagde hun ei herom kunde vide.-

Dernest fremkom Elli Christoffersdatter Røe, som Iligemaade efter at Eedens forklaring var hende forelæst efter afsagde Eed vant, at huusbonden Iver Rasmussen Røe kom av sin stue og skuede drengen Lars Olsen fore sig ind i sengeboden, og der tvingede drengen efter Kridhuuset, drengen svor paa sin Siæl at han det iche hafde, sagde og, Kier husbond, lad mig slippe ud for døren da skulle hand klæde sig av, og sagde, dersom hand ville tage hans lif av saa hafde han det iche, og efter at drengen vaar kommen ud av Sengeboden, tog husbonden og slog drengen nede i noget høe, der efter sagde vidnet at gaa ind i sin stue og hørde imedees noget Tiur, gich saa ud igien, da kom drengen gaaende Igiennom et krop og husbonden med madmoderen kom efter. Drengen gaar til een husmands dør paa same gaard og ville vente der inde men kunde iche slippe derind formedelst den vaar tillugte, sprang saa der fra og paa en Ager, og husbonden efter, som sagde til drengen at hand den dag skulle gjøre en u=løche paa ham om hand iche flyede ham Kridhuuset igien, da tog qvinden fat paa sin mand og ville ey hand skulle agte ham, manden sleed sig fra sin qvinde og imidlertid hafde drengen gaaet fra dem et støche, da sprang manden efter drengen, vaar vred og naaede hannem strax, tog saa en haand udi huer av drengens axsel og skuede drengen næsgruus til Jorden, slog ham med knytte næve 2de slag under hans øer, gich saa fra hannem, og drengen laae en liden stund derpaa Jorden, stod derefter op og sagde, at jøye, huor skal ieg nu gjøre av mig, der efter gich vidnet hiem til sit huus, lidt der efter kom drengen ind udi hendes Ildhuus da spurde hand en anden liden dreng der paa gaarden Olle Anders: om hand faaet nogen Penge hos sig i dag, der til hand svarede ney da sagde Lars Olsen gud give ieg vaar av gaarden fra hannem, vaar da blodig udi ansigted og gich saa av gaarden ej viste huor hand siden afblev, videre viste hun iche om denne sag at vidne.

Dernest fremkom Jertrud Rasmusdatter Røe for hvilche Eedens forklaring belæst og efter aflagd Eed vant, det hun saae, at husbonden Iver Rasmussen skuffvede drengen Lars Olsen for sig Ind igiennem døren paa Sengestuen, da tog drengen sin Skiorte som hengede paa betten og ristede, sagde til husbond, nu seer du det er iche her, nu vil ieg og gierne klede mig av og ieg er saa fri derfor som Barn i moders liv, saae saa iche Drengen førend da hand gich av gaarden, da kom hand ind udi Ildhuset og var blodig paa det ene kind, blev saa spurt huor hand ville tage veyen, da svarede hand, det Er lige got huor hand vil gaa og at hand spurde bemte liden dreng Olle Andersen, om hand hafde faaed nogen Penge hos hannem der til hand svarede ney, der efter bad Lars Olsen til gud hand vaar av gaarden fra hannem, viste ei videre herom at sage.

Derefter fremkom Murette Ingebrigtsdatter og aflagde Eed vant, at tjeneste drengen Lars Olsen kom ind udi Ildhuset og spurde den lille dreng Olle Andersen om hand hafde faaet nogen peng hos hannem svared hand ingen Penge at hafve faaet hos hannem men hafde faaet dem hos Arnold Huusmand – Da spurde Lars Olsen huor hand vilde gaa, svarede hand at det vaar ligegodt huor hand vilde gaa, gud give hand vaar af gaarden, der efter gich hand bort og ei viste huor hand hengich, viste ei videre herom at vidne.

Laugrætted og De tilstædeværende bleve tilspurte, om de noget herom vaar vidende, hvortil de 3de samme mænd av Smogge som betiænedede Rættten neml. Rasmus Christensen, Christoffer Hansen og Ole Jetmundsen svarede, at da de alle 3 fultes ad Alle helgens dag til et lidet vand som ligger strax udenfor deris gaard saae de at ved vandbredden omtrent 1 allen fra vandet laa et fangskind som vaar i 4 parter sammen lagt, gich det paa 1 faun nær og ei tog det op ledte saa en stund omkring, fant inted, og gich der efter hiem.

2) Sidene 39b – 40b.

Anno 1715 d 12 octbr: blev det almindelig høste= Sage og Skatte ting holden paa dend Gaard Rachvogen for Sunds ottings Almue, overværende Kongl: Maysts: foged Sr Børge Eeg og 8te eed svorne laugrettis mænd nafnlig

Olle Mortenss Roesæt	Stener Knudss Horrem
Hermant Anderss Horrem	Olle Knudss Børneræm
Ingebrigt Halvorss Roesæt	Lars Larss Rachvog for
Lasse Larsen Børneræm	Bendix Misund
Truls Johanss Rachvog i stæden for Jacob Jacobss Klouset	

Anno 1715 d 14 ~~April~~ Octbr: blev sagen igien foretagen huor om Protocullerit folio 13, huor da Iver Rasmussen Rø Comparedede, og var til samme tiid indstevnt Anders Rø, Olle Solem, Cristopher Hansen Smaage, Rasmus Christophersen ibm, Ole Jetmundsen ibm, i sagen at giøre sin forklaring, som alle mødte og vedtog Stevnemaalet, og efter at eeden for demmem samptlig var oplæst eenstemmig utsagde, at de iche kunde siige noget derom, saasom de, da dette passerede, vare ude paa fiskeri.

Der efter fremstoed Iver Røe, som liigeledes vedtog Stevnemaalet, og efter giørde tilspørsel iche kunde negte, jo at have slaget dend afdøde dreng Lars Olsen 2de gange for et Kridhuus som var bleven borte, først udi Kaalen, og siden paa marken med bare haanden, og saae hand vel havd blødet lidet mens huor af hand fik det viste hand iche, mens ingenlunde var hans banemand eller aarsag i hans død.

Olle Hannibalsen paastoed at hand derpaa burde giøre og aflegge sin eed; da som ingen prov fandtis saa tilstrechelig som kunde overbeviise Iver Rasmussen ham at have været aarsag i oven=te Lars Olsens død, blev hannem i anledning af lovens 6 bogs 6 cap: 15 art: af retten forelæst for Ole Hannibals sigtelse at fri sig med sin eed, hvilchen for bemte:⁵ Iver af loven blev oplæst og af hannem verbaliter efterlæst og aflagt, hvor efter saaledis blev afsagt.

Iver Rasmussen Rø er bleven for denne Rætt indstevnt af Olle Hannibalsen Rechdahl, fordi han skulde have slaget hans søn Lars Olsen, som der efter er bleven funden død udi et vand ind for dend gaard Smaage, men som Iver Rasmussen af de forhen førte vidner iche er bleven overbeviist at have været Lars Olsens banemand, huilchet b=te Iver ogsaa i anledning af lovens 6 bogs 6 cap: 15 art: ved sin eed slog for fralagt, thi fri kiendes benefnte Iver Rasmussen Rø for Ole Hannibalsens sigtelse i saa maade, mens som oftb=te Iver Rasmussen iche kand fragaae jo at have slaget drengen Lars Olsen meer enn een madfader er tilladt imod lovens 6 bogs 5 cap: 10 art. alt saa tilkiendes hand for slig sin haarde medfart efter høystbemelte hans May=sts 6 bogs 7 cap: 8 art: for nævepust⁶ til Molde Hospital at bøde 9 rixdr: sampt denne foraarsagede processis omkostning med 3 rixdr: alt inden 15 dage under adfærd efter loven.

Der efter blev laugrætted med menige Almue tilspurt om de kunde viide at drengen af forsæt hafde bragt sig af dage, hvor til de samptlige svarede at de det iche kune sige, mens at hand altiid har været eenfoldig og taabelig og iche ved fuld fornufft, hvor paa hans fader Olle Hannibalsen paastod at hands søn Lars Olsen burde niude Christen jord.

Derpaa blev afsagt.

Saasom laugretten med tilstæde værende Almue iche kand siige at dend afdøde Lars Olsen med fuld fornufft og beroed hu har taget sig selv af dage, mens vel tilstaar at be=te Lars Olsen fra sin ungdom har været som halv tullet, og formodentlig i vildelse slig begaaet, thi kand hans afdøde legam iche negtis Christen jord, men kiendis belligt at det udi Agerøe Kirchegaard, ved sænvanlig liigbegiengelse vorde nedsatt og begravet.

¹ Månedsnavnet er nesten uleselig, men om vi tror på Iver Rasmussens fremstilling, skulle Lars dra fra Rød til mølla i Fræna fredag 12 Okt 1714. Dermed kan ikke innkallingen fra fogden angående forsvinningen være datert to dager tidligere enn dette - slik at 10 Okt 1714 blir en uaktuell tolkning.

² Skriveren bruker 'huor' for 'hvor',

³ 'Siun' = Syn (fra Ordbog over det danske Sprog - ODS)

⁴ 'Kridthus' - lille cylindrisk (blik)bøsse, delt ved en bund i midten i to med laag lukkede rum, hvoraf det ene anvendtes til opbevaring af kridt til regnskabsføring (smaagenstande til erindring m. m.), det andet til smaaapeng. (ODS).

⁵ 'bemte', 'b=te', 'be=te' – bemeldte, dvs. (foran-)nevnte

⁶ nævepust - slag; spec.: slag i ansigtet med knyttet næve. Overf.: haard medfart. (ODS)

Merknad: Det kan selvsagt forekomme feiltolkninger og misforståelser. En fullgod gjengivelse av punktum og setningsdeling, inkludert bruken av stor bokstav i denne typen tekster er krevende, og den enkelte bør sjekke mot originalen før bruddstykker av denne utskriften videreformidles.